

Şahin-Taşğın, N. (2019). Sosyal Hizmet Süpervizyonu ve Türkiye İçin Öneriler. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 1005-1032.

Derleme

Makale Geliş Tarihi: 01.07.2019
Makale Kabul Tarihi: 29.08.2019

SOSYAL HİZMET SÜPERVİZYONU VE TÜRKİYE İÇİN ÖNERİLER

Supervision in Social Work and Suggestions for Turkey

Neşe ŞAHİN TAŞĞIN*

* Dr. Öğretim Üyesi, Maltepe Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, ORCID: 0000-0002-3116-8805

ÖZET

Süpervizyon, meslekleşme sürecinin başlangıcından bu yana sosyal hizmetin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmektedir. Sosyal hizmetin geliştiği ülkelerin çoğunda, üniversitelerin sosyal hizmet bölümlerinde, sosyal hizmet sunulan kurumlarda (kamu ya da özel) ve meslek örgütlerinde süpervizyona ilişkin standartlar bulunmaktadır. Türkiye’de ise, süpervizyon sosyal hizmet lisans ve lisansüstü eğitimi süreçleri dışında gündeme gelmemiştir. Ülkemizde, sosyal hizmet uzmanlarının süpervizyon ihtiyacı ve sosyal hizmet bölümlerinin sayısının artması nedeniyle, hem sosyal hizmet uzmanları hem de öğrencilere yönelik süpervizyon konusunda bilgi üretmeye ve araştırma yapmaya ihtiyaç bulunmaktadır. Bu ihtiyaçtan hareketle makalede, ilk olarak, sosyal hizmet süpervizyonunun tanımı, tarihsel gelişimi, yaklaşımlar ve güncel tartışmalar özetlenmiştir. Ardından da Türkiye’de süpervizyon sisteminin geliştirilmesi için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: *Sosyal hizmet, sosyal hizmet süpervizyonu, sosyal hizmet uygulaması, alan eğitimi, süpervizör, süpervizyon alan.*

ABSTRACT

Supervision has been recognized as an integral part of social work since the beginning of the professionalization process. In most countries where social work has developed, there are

standards for supervision in the social work departments of universities, in social services agencies (public or private) and professional organizations. In Turkey, supervision has not been on the agenda except for the graduate and undergraduate social work education processes. In Turkey -due to the need for supervision for social workers and the increasing number of new social work departments- there is a need to produce knowledge and conduct researches on supervision for both social workers and students. In this article, firstly the definition, historical development, different approaches and current debates of social work supervision are summarized. Then some suggestions are offered to improve the supervision system in Turkey.

Keywords: *Social work, supervision in social work, social work practice, field education, supervisor, supervisee.*

GİRİŞ

Süpervizyon, sosyal hizmetin meslekleşme sürecinin başlangıcından bu yana eğitimin ve uygulamanın ayrılmaz bir parçası olmuştur. Süpervizyonun, genel ve geleneksel olarak idari (denetim), eğitimsel ve destekleyici amaçları olduğu kabul edilmektedir. Buradan yola çıkarak, sosyal hizmet süpervizyonu uygulamanın doğru yapıp yapılmadığının denetlenmesi, etkili bir uygulama için eğitim ve danışmanlık ve çok özel ve yüklü bir alan olan sosyal hizmet alanında çalışanı destekleyen bir süreç olduğu söylenebilir. Bütün bu sürecin nihai hedefi ise, öncelikle hizmet alanların (müracaatçıların) aldıkları hizmetin kalitesinin artırılması ve haklarının korunması olmak üzere, sosyal hizmetler için ayrılan kaynakların etkin kullanımının denetimi, sosyal hizmet uzmanlarının niteliğinin artırılması ve desteklenmeleri olarak özetlenebilir.

Sosyal hizmet uzmanlarına ve öğrencilerine yönelik süpervizyonun tarihsel gelişiminin, kimi kırılma noktaları olmakla birlikte, sürekli bir gelişim çizgisi izlediği ve bu konudaki kitapların, makalelerin ve araştırmaların her geçen gün arttığı kısa bir literatür taramasıyla görülebilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Avustralya, İrlanda, Romanya, Güney Afrika, Singapur, Yeni Zelanda, Kanada gibi ülkelerde sosyal hizmette süpervizyon standartları kabul edilmiştir (BASW, 2011; NASW, 2013; AASW, 2014; Hughes, 2010: 64; Caras, 2013; Engelbrecht, 2001; Ungru ve Sandu, 2018). Almanya ve Almanca konuşulan diğer ülkelerde, Anglo-Sakson geleneğinden farklı bir süpervizyon sistemi gelişmiştir (Belardi, 2002). İsveç, Norveç, Finlandiya gibi Kuzey ülkeleri de kendi sosyal hizmet yapılanmaları

çerçevesinde süpervizyon modelleri geliştirmişlerdir (Höjer, 2007; Magnusen, 2018). Çin’de 1920’lerde başladıktan sonra kesintiye uğrayan ve 1980’lerden bu yana tekrar başlanan sosyal hizmet eğitiminin gelişimi ve uygulama sorunlarının çözümünün ayrılmaz bir parçası olan süpervizyonun geliştirilmesi için kapsamlı çalışmalar başlatılmıştır (Mo ve diğ., 2019). Özetle, sosyal hizmette süpervizyon standartlarının geliştirildiği ülkelerde süpervizyon, sosyal hizmet eğitiminde, mesleğe kabulde ve ilerlemede önemli bir kriter, akreditasyonun ayrılmaz bir parçasıdır.

Oldukça geniş bir literatürü bulunan sosyal hizmet süpervizyonu üzerine yazılan kitap ve makalelerin yanı sıra yapılan araştırmaların sayısı da giderek artmaktadır. Farklı süpervizyon tanımları ve çeşitli teorik yaklaşımlardan hareketle geliştirilmiş “görev odaklı eğitimsel süpervizyon”, “yansıtıcı (*reflection*) teori ve süpervizyon”, “canlı (*live*) süpervizyon” gibi modeller de bulunmaktadır. Ayrıca, klinik sosyal hizmette süpervizyon, aile çalışmalarında süpervizyon, geriatrik çalışmalarda süpervizyon gibi, sosyal hizmet alanlarına özgülenmiş çalışmalar da bulunmaktadır. Siyasi ve sosyal değişimlerden doğal olarak etkilenen sosyal hizmet uygulamaları gibi, süpervizyonun yapısı da değişim geçirmektedir. Sosyal hizmette süpervizyonun etkililiği ve verimliliği, süpervizör ve süpervizyon alanların beklentileri üzerine kimisi ulusal düzeyde kimisi de uluslararası literatür taramasına dayalı araştırmalar özellikle 2000’li yıllardan bu yana artmaya başlamıştır (Tsui, 2006; Hughes, 2010; O’Donoghue, Yuh Ju ve Tsui, 2017; Akesson ve Canavera, 2018; Sewell, 2018; Schmidt ve Kariuki, 2019; Wilkins ve Antonopoulou, 2019).

Sosyal hizmet süpervizyonu üzerine yapılan çalışmaların bir kısmı da, özellikle neoliberal politikaların sosyal hizmet alanını etkilemesiyle ortaya çıkan tartışmalar ışığında, bir yandan süpervizyonun etkililiği-verimliliği diğer yandan da amacı üzerine odaklanmıştır. Süpervizyonun amacının, idari denetim mi yoksa uygulayıcıların bilgi, deneyim ve yüklenmelerini azaltmak mı olduğu önemli bir tartışmadır. Süpervizyonun kurumlara ve uygulayıcılara mali bir yük getirmeksizin nasıl daha etkili yapılacağına dair model arayışları başlamıştır. (Engelbrecht, 2010; Maidment ve Beddoe, 2012; O’Donoghue 2015; Hafford-Letchfield ve Engelbrecht, 2018).

Sosyal hizmetin, batıdan yaklaşık olarak altmış yıl kadar geç başladığı Türkiye’de ise henüz bir süpervizyon sistemi bulunmamaktadır. Son on yılda, sosyal hizmet bölümlerinin sayısının artmasıyla birlikte, öğrencilerin alan eğitimlerinde sorunlar yaşanmaya başlamıştır. Öğrencilerin alan eğitimlerinde karşılaşılan sorunlar ve

beklentileri üzerine araştırmalar yapılmaya başlansa da (Erbay ve diğerleri 2017; Başer ve Kırlioğlu 2019), yapılan literatür taramasında öğrenci süpervizyonu konusunda çalışmaya ulaşılamamıştır. Sosyal hizmet uzmanlarının süpervizyonu konusunda ise, Türkiye'deki sosyal hizmet literatürüne bakıldığında, son birkaç yıla değin fazla çalışma olmadığı, mevcut çalışmaların tükenmişlik (Işıkhan, 2002; 2011; Özbesler ve Çoban, 2010) ve ikincil travma (Büyükbodur, 2018) gibi süpervizyona da değinilen konularda yapıldığı görölmektedir.

Yüksek Öğrenim Kurumu (YÖK) Tez Arama Sisteminde yapılan taramada, sosyal hizmet alanında süpervizyonla ilgili olarak yapılmış yalnızca iki yüksek lisans tezi olduğu görölmüştür. Sosyal hizmet uygulamalarında süpervizyon ihtiyacını, sosyal hizmet uzmanlarının gözünden aktaran Özkan'ın (2016) tezi, bu alanda yapılmış ilk çalışmadır. Özkan (2016), "Türkiye'de resmi olarak belirlenmiş, yapılandırılmış ve sınırları çizilmiş bir süpervizyon süreci olmadığını" belirtmektedir. Araştırmasında sosyal hizmet uzmanlarının yaşadıkları güçlüklerle baş etme konusunda süpervizyonu dile getirmediklerini, öte yandan adı konulmamış bir süpervizyon sürecinin bulunduğunu ve araştırmasında süpervizyona olan ihtiyacı belirlediğini aktarmaktadır. Özkan'ın (2016) araştırma bulgularına göre, sosyal hizmet uzmanları ideal süpervizyonun grup süpervizyonu ya da vaka çalışması yöntemiyle, düzenli ve resmi olarak belirlenmiş bir şekilde yapılmasını istemektedir (91-92). Karabek (2018) tarafından yapılan çalışmada ise, sosyal hizmet uzmanlarının "tükenmişlik düzeylerini belirlemek ve tükenmişliği azaltma yolu olarak süpervizyonun öneminin" vurgulanması amaçlanmıştır. Karabek'in (2018) araştırma bulgularına göre, sahada çalışan profesyoneller orta düzeyde tükenmişlik yaşamaktadırlar ve süpervizyona ihtiyaç duymaktadır (105-107).

Türkiye Felsefe Kurumu yürütücülüğü ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi işbirliğinde gerçekleştirilen "Sosyal Hizmetlerde Yolsuzluk ve Diğer Etik Sorunları Aşmada ve Önlemede Bir Yol Olarak Etik Kapasite Geliştirme" projesi kapsamında 18 ilde bir araştırma yapılmıştır. Araştırmaya çocuk, kadın, engellilik, yaşlılık alanlarında çalışan 41 sosyal hizmet uzmanı, akademisyen ve alanda çalışan deneyimleriyle öne çıkmış 10 anahtar kişi ve bu alanlarda faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinden 8 kişi katılmıştır. Araştırmaya katılanlar, süpervizyon sisteminin olmamasını uygulamada yaşanan etik ihlallerin ve tükenmişliğin önemli bir nedeni ve aynı zamanda eksiklik olarak belirtmişlerdir. Formel bir süpervizyon sistemi olmamakla birlikte, "kendisinden daha deneyimli meslektaşına danışma"

şeklinde bir akran süpervizyonu sisteminin kurulduğu vurgulanmış, sosyal hizmet uygulamalarındaki etik sorunların büyük bir kısmının süpervizyon sisteminin etkili bir şekilde uygulanmasıyla çözülebileceği ifade edilmiştir (TFK, 2017: 29-32, 69).

Süpervizyon konusunda Türkçe literatürde yapılan taramada ulaşılabilen sınırlı sayıda çalışmada da vurgulandığı gibi, Türkiye’de süpervizyon sisteminin kurulması bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Yirmi yılı aşan bir zaman diliminde farklı sosyal hizmet alanlarında ve son yıllarda da akademide çalışmalar yapan bir sosyal hizmet uzmanı olarak, yaşanan deneyim ve yapılan gözlemler ışığında, bu ihtiyacın ülkemizde sosyal hizmet uygulamalarının durumuna ve sosyal hizmet eğitiminin yapısına bakıldığında açıkça görüldüğü düşünülmektedir. Ülke olarak içinde bulunduğumuz dönemde, sosyal hizmetin alanına giren sorunlar artmakta ve çeşitlenmekte, vakalar giderek karmaşıklaşmaktadır. Buna karşın, son yıllarda sosyal hizmet, yalnızca sosyal yardıma indirgenmiş, yeni sosyal hizmet modelleri geliştirilmemiş, aksine mevcut sosyal hizmet modelleri (toplum merkezleri ve sokakta çalışan ve yaşayan çocuklara hizmet veren kuruluşların kapatılması gibi) uygulamadan kaldırılmıştır. Sosyal hizmetler alanında çalışan farklı meslek grupları, alınan idari kararlarla aynı işi yapar hale getirilmiştir. Buna bir de 2000’li yıllardan sonra sayıları artarken eğitim kalitesi hızla düşen sosyal hizmet bölümlerinin açılması eklenmiştir. Sosyal hizmet eğitiminin açık öğretimde de veriliyor olması tüm çabalara karşın engellenememiştir. Açılan ve mezun vermeye başlayan yeni sosyal hizmet bölümleriyle birlikte, sosyal hizmet eğitiminin en önemli bölümü oluşturan alan eğitimleri (Sosyal Hizmet Uygulaması, Blok Uygulama ya da Alan Eğitimi adı altında verilen dersler) amacına uygun yapılamaz hale gelmiştir. Bazı illerde uygulamaya gönderilecek öğrenci sayısı, alanda çalışan sosyal hizmet uzmanı sayısından fazladır. Hatta bazı illerde, öğrencilere alan eğitimi yaptıracak kuruluş bulunamamakta, çoğunlukla da bir kuruluşta farklı üniversitelerden 10-15 öğrenci uygulama yapmak durumunda kalmaktadır. Buna ek olarak da, her bir öğrenciye danışmanlık verecek sayıda sosyal hizmet uzmanı olmadığı için, öğrenciler ya yeni mezun sosyal hizmet uzmanlarının yanında ya da başka meslek mensuplarının yanında (psikolog, sosyolog ya da öğretmen gibi) uygulama yapmaktadırlar. Öğrencilerin yeterli ve nitelikli bir alan eğitimi ve süpervizyon alamadan mezun olduklarını söylemek abartılı olmayacaktır. Sonuç olarak, sosyal hizmet eğitimin mevcut yapısına bakıldığında, çoğu sosyal hizmet bölümünde, sosyal hizmet eğitimi olmayan akademisyenlerden ders almış öğrencilerin,

uygulamada da sosyal hizmet uzmanı ile çalışma olanağı bulamadan mezun olmak durumunda kaldıkları görülebilmektedir.

Sosyal hizmet süpervizyon sistemi kurulmuş ülkelerin çoğunda, meslek örgütleri tarafından gerek “kurum danışmanlarının” gerekse de “eğitsel danışmanların” sahip olmaları gereken özelliklere ve niteliklere ilişkin belirli kriterler ve eğitim programları geliştirilmiş durumdadır (BASW, 2011; NASW, 2013; AASW, 2014). Ülkemizde ise, alan eğitimlerinde öğrenciler için “kurum danışmanı” olarak görevlendirilen sosyal hizmet uzmanları (ve diğer meslek gruplarının) ve “eğitsel danışman” olan akademisyenlerin bir kısmının da sosyal hizmet literatüründeki anlamda (*field instructors/field educator*) alan eğitimi süpervizyonu (*field education supervision*) verme konusunda belirli eğitimleri bulunmamaktadır ve yeterlilikleri olduğunu söylemek güçtür. Uygulama dersleri için kuruluşlara yerleştirilen öğrenciler için görevlendirilen kurum danışmanlarının meslekleri ve çalışma deneyimleri ile sosyal hizmet bölümlerinin büyük bir kısmının akademik kadroları incelendiğinde, bu açıkça görülebilmektedir.

Sonuç olarak ülkemizde etkin ve vakaların özelliklerini gözetken sosyal hizmet modelleri geliştirilmemiş olması, sosyal hizmet eğitimi alanında yaşanan olumsuz gelişmeler ve sosyal hizmet alanında çalışanlara yönelik süpervizyon sisteminin bulunmamasının da bir sonucu olarak, hizmet alanların insan haklarını ihlale varan yanlış ve meslek etiğine aykırı uygulamalar giderek yaygınlaşmaktadır. Yanlış uygulama, insan hakları ihlali ve etik ihlallerin önlenmesi ve nitelikli bir sosyal hizmet sunumunun geliştirilebilmesinin önemli bir bileşeni olarak, süpervizyon konusunda daha fazla araştırma yapılması ve bilgi üretilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra, ülkemizde gerek sosyal hizmet alan eğitiminde öğrencilere, gerekse uygulayıcılara (personele) yönelik süpervizyon sisteminin kurulması ve geliştirilmesi, bu konuda çalışma başlatılması bir zorunluluk haline gelmiştir. Sosyal hizmet süpervizyonu konusuna dikkati çekmek amacıyla bu makalede, sosyal hizmet literatüründe süpervizyonun tanımı, tarihsel gelişimi, yaklaşımlar ve güncel tartışmalar özetlenmiş, Türkiye’de hemen hiç gelişmemiş olan çalışanlara yönelik süpervizyon ve kısmen de olsa varlığından söz edebileceğimiz sosyal hizmet öğrencilerinin alan eğitimlerinde süpervizyon sisteminin geliştirilmesi konularında önerilerde bulunulmuştur.

Süpervizyonun Tanımlanması

Süpervizyon sözcüğü, Latince *super* (over) ve *videre* (to watch, to see)'den gelmektedir. Süpervizyon (supervision) *gözetim*, *denetim* demektir. Sosyal hizmet literatüründe süpervizyonun meslekleşme sürecinin başlangıcından bu yana yer aldığı yaygın olarak kabul edilmekle birlikte, tanımı, amacı ve işleviyle ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. İdari, eğitimsel ve destekleyici işlevleri olan süpervizyonun kimi ortak noktaları olan çok sayıda tanım yapılmıştır. Sosyal Hizmet Sözlüğünde (*The Social Work Dictionary*) süpervizyon, sosyal hizmet kurumlarında sosyal hizmet uzmanlarının daha fazla beceri geliştirmesine yardımcı olmak ve hizmet alanlar için kalite güvencesi sağlamak için kullanılan idari ve eğitimsel bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Barker, 2003: 281).

Kadushin ve Harkness (2002, 2014) kapsamlı bir tanım için beş farklı unsurun ele alınması gerektiğini belirterek önce bunları açıklamış sonra da bir süpervizyon tanımı yapmıştır. Bu unsurlar, süpervizyonun işlevleri ve amaçları, süpervizörün hiyerarşik konumu, dolaylı hizmet olarak süpervizyon ve süpervizyonun etkileşim sürecidir. Süpervizyonun işlevleri, literatürde başlarda ağırlıklı olarak idari ve eğitimsel olarak ele alınmıştır. Destekleyici işlevi ise, 1990'lı yıllardan sonra daha fazla vurgulanmaya başlanmıştır. Yazarlara göre, üç işlevden birinin ya da ikisinin öne çıkarılması tanımı eksik bırakmaktadır, bu nedenle üç işlev birlikte ele alınmalıdır. Amaçları ise, kısa ve uzun vadeli amaçlar olarak ele alınmakla birlikte nihai amaç, hizmet alanlara etkili ve etkin bir sosyal hizmet sunabilmektir. Süpervizyonun hiyerarşik konumu derken kastedilen, süpervizörün hem çalışanların performansından hem de idari yöneticilere karşı sorumlu olmasıdır. Süpervizörün hizmet alanlarla değil, onların aldıkları hizmeti sunanlarla görüşme yapıyor olması, süpervizyonu dolaylı bir hizmet haline getirmektedir. Son olarak da süpervizyon, süpervizör ve süpervizyon alan (*supervisee*) arasında bir etkileşim sürecidir (Kadushin ve Harkness, 2002: 19-23; 2014:8-11). Böylece kapsamlı bir süpervizyon tanımının bu beş bileşeni içermesi gerektiğini belirten Kadushin ve Harkness, süpervizyonu şu şekilde tanımlamıştır.

... "bir süpervizör, doğrudan otorite olarak süpervizyon alanların performanslarını yönlendirmek, koordine etmek, geliştirmek ve değerlendirmek üzere görevlendirilen yetkili (*licensed*) bir sosyal hizmet uzmanıdır. Bu sorumluluğu yerine getirirken süpervizör, olumlu bir ilişki bağlamında süpervizyon alan ile etkileşimde bulunan idari, eğitimsel ve destekleyici işlevleri yerine getirir.

Süpervizörün nihai hedefi, kurumdan hizmet alanlara, kurum politikalarına ve prosedürlerine uygun olarak hem nicel hem de niteliksel olarak mümkün olan en iyi hizmetin sunulmasını sağlamaktır. Süpervizörler, hizmet alana doğrudan hizmet sunmamakta, ancak dolaylı olarak doğrudan hizmet gözetimi üzerindeki etkileriyle sunulan hizmet düzeyini etkilemektedir” (Kadushin ve Harkness, 2014:11).*

Kadushin ve Harkness, her ne kadar süpervizyonun idari, eğitsel ve destekleyici işlevleri olduğunu vurgulasalar da, bu işlevlerden idari ve eğitsel olanı öne çıkarmaktadırlar. Tsui (2014: xiv), sosyal hizmet süpervizyonunu “bir bütün olarak sosyal hizmet uzmanı bireye odaklanan rasyonel, etkileyici ve etkileşimli bir süreç” olarak ele alır. Burada odak, genel olmalı ve personelin değerlerini, bilgilerini, becerilerini ve duygularını kapsamalıdır. Dolayısıyla süpervizyon, belirli bir organizasyonel ortamda ve daha geniş bir kültürel bağlamda dinamik, çok taraflı ve etkileşimli bir süreçtir. Tsui’ye göre, “bu benzersiz özellikler, sosyal hizmet süpervizyonunu, insan kaynakları geliştirme ve iş izlemeye odaklanan iş sektöründeki “denetimden” ve klinik becerilerin terapistlere öğretilmesine odaklanan “klinik süpervizyon” veya “psikoterapi süpervizyonundan” farklılaştırmaktadır (2014: xiv).

Öğrenci Süpervizyonu (Alan Eğitiminde Süpervizyon)

Akademisyenlerin ve araştırmacıların, öğrenci süpervizyonu ile personel süpervizyonu arasındaki kavramsal, metodolojik ve uygulama farklılıklarını ayırt ettikleri 1960’ların ortalarına kadar bu ikisi benzer olarak değerlendirilmiştir. Literatürde süpervizyon ve süpervizör kavramları hem öğrencilerin hem de personelin eğitimsel gelişimi için kullanılsa da, artık iki alana özgü literatür farklılaşarak gelişmeye başlamıştır (Bogo ve McKnight, 2006: 50).

Öğrenci süpervizyonu ve personel süpervizyonu arasındaki farkları amaç, misyon, faaliyetler, zaman perspektifi, birincil odak, ödüllendirilmiş davranışlar, yaklaşım ve yönetimin yöntemi açısından Bogo ve Vayda kavramsallaştırmıştır. Buna göre

---

* Kitabın 2002 baskısındaki tanımda süpervizör, “kurum idari personeli” iken, 2014 baskısında “yetkili bir sosyal hizmet uzmanı” olarak değiştirilmiştir. Süpervizyonun beş unsuru ise her iki baskıda da aynıdır.

öğrencilerin alan çalışmalarında süpervizyon ile personel süpervizyonu arasında yedi fark vardır (akt, Tsui, 2004: 4-5):

- 1) Öğrenci alan eğitiminde süpervizyonun amacı ve misyonu eğitimidir. Personel süpervizyonun amacı ise müracaatçılara sunulan hizmetin kalitesidir.
- 2) Sosyal hizmet okulundaki ana faaliyetler eğitim ve araştırma iken, sosyal hizmet kurumunda hizmet sunumunun etkililiği ve yeterliliğidir.
- 3) Okullar geleceğe yönelik hedeflere, örneğin değerlere, bilgi eğitimine ve öğrencilerin beceri yeterliliklerine odaklanırken, sosyal hizmet kurumları mevcut durumda yüksek kalitede insani hizmetlerin sağlanmasına odaklanır.
- 4) Bir sosyal hizmet okulunun ana odağı, mevcut uygulamanın analizidir, bir insan hizmet kuruluşu mevcut hizmet programlarının sürdürülmesi, geliştirilmesi ve etkinliği üzerine odaklanır.
- 5) Öğrencilerin alan eğitimi eleştirel düşünme, yeni fikirlerin geliştirilmesi test edilmesi ve raporlaştırılmasıyla bağımsız entelektüel aktiviteleri içerir. Bir kurum ise, yeterli iş performansı sistem koruması ve birbirine bağlı ekip çalışması yürütür.
- 6) Okullarda sosyal hizmete yaklaşım oldukça genel ve soyuttur. Oysa insani hizmet organizasyonunda spesifik ve somuttur.
- 7) Okullardaki yönetim yöntemi kolektiftir ve kararlar oy birliği ile alınırken, bir insani hizmet kuruluşunun otoritesi merkezleştirilmiş ve hiyerarşiktir, çünkü üst yönetim ve finansman kurumlarına karşı sorumludur.

Bogo ve Sewell'e göre, "alan eğitimi, bütün üniversite temelli sosyal hizmet programlarının bileşeni olan eğitimsel bir çabadır. Öğrenciler kurslara katılmak ve bir kurum ortamında alan eğitimi almak için öğretim ücreti öderler. Çoğu ülkede ve modelde, kurumlar, gönüllü olarak, bir kurum ortamında çalışmayı ve mesleki yetkinliği geliştirmeyi, teoriyi pratiğe uygulamayı öğrenirken öğrencilere öğreten, destekleyen, mentörlük yapan profesyonel sosyal hizmet uzmanı sağlarlar. Alan eğitmenleri tarafından kullanılan süreçlerin çoğu personel süpervizyonuna benzer, ancak bağlam ve amaç çok farklıdır (Bogo ve Sewell, 2018: 250). Alan eğitiminin ve öğrenci süpervizyonun nasıl yapılacağı ve alan eğiticilerinin niteliklerinin ne olacağıyla ilgili farklı ülke uygulamaları bulunmaktadır. Bu makalede, sosyal hizmet alanında süpervizyon konusuna genel bir giriş yapılması amaçlandığından, oldukça

geniş bir literatürü bulunan alan eğitiminde (*field education*) süpervizyon konusunun ayrıntısına girilmemiştir.*

Süpervizyonun Amacı ve İşlevi

Sosyal hizmet süpervizyonunun temel amacı, “birçok uluslararası tanımda, yoğun iş yükü olan zorlu bir işi yürütmelerine yardımcı olmak için sosyal hizmet uzmanlarına destek ve öğrenim sağlamaktadır” (Magnusen, 2018: 359). Süpervizyonla ilgili çalışmaların ağırlıklı olarak teorik olduğunu belirten Magnusen, bu çalışmalarda metodolojik olarak ele alınan süpervizyon kavramının farklı yazarlarca farklı içeriklendirildiğini aktarmaktadır. Dolayısıyla süpervizyonla ilgili farklı teorik ve metodolojik yaklaşımlar vardır. Süpervizyon teorilerinde, süpervizörün ana görevinin süpervizyon alana yardım etmekten ibaret olduğu vurgulanmaktadır. Süpervizörün bu görevi nasıl yerine getirdiği, farklı epistemolojilere dayanan teorik yaklaşımlara bağlıdır. (Magnusen, 2018:360-361). Öte yandan, farklı politik sistemler ve sosyal hizmet yapılanmaları çerçevesinde değişiklikler de görülebilmektedir. Örneğin günümüzde, İngilizce konuşulanlar dahil, ülkelerin çoğunda süpervizör süpervizyon alan kişinin aynı zamanda yöneticisidir ve resmi yönetim yetkisine sahiptir. İskandinav modelinde ise süpervizyon, sosyal hizmet uzmanları tarafından organize edilerek başlatılır ve yöneticiler dışarıdan bir süpervizöre olan ihtiyacı ve bunun için ödeme yapmayı kabul ederler (Magnusen, 2018: 361).

Uluslararası literatürde, süpervizyonun amacının ya da işlevinin üç katmanı olduğu yaygın bir şekilde kabul edilmektedir. Bunlar; süpervizyon alan olarak sosyal hizmet uzmanlarını desteklemek, sosyal hizmeti geliştirmek ve sosyal hizmeti yönetmek olarak sıralanabilir. Magnusen’e göre, Kadushin (1976) ve Proctor (1986), sırasıyla sosyal hizmet ve hemşirelik süpervizyonu üzerine yapılan çalışmalarda en sık kullanılan iki kaynaktır. Payne (1996), süpervizyonun bir meslek olarak sosyal hizmet için işlevini temsil eden üçüncü bir kaynaktır. Payne de, destek ve öğrenmeyi amaç olarak vurgulamaktadır (Payne 1996, akt. Magnusen, 2018: 360-363). Süpervizyona ilişkin bu genel anlaşmaya rağmen, farklılıklar, süpervizyon

---

* Bu konuda ayrıntılı bilgi için alan eğitimi konusuna ayrılan *Clinical Social Work Journal* dergisinin 47/1 (Mart 2019) sayısına bakılabilir. Aynı derginin, 46/4 (Aralık 2018) sayısı da uygulayıcılara yönelik süpervizyon konusuna ayrılmıştır. Ayrıca alan eğitiminde süpervizyon konusuyla ilgili olarak *The Field Educator* dergisine de bakılabilir.

amaçlarının nasıl yönetileceği ve gerçekleştirileceğiyle yani süpervizyonun üçüncü işleviyle ilgilidir. Kadushin (1976) üçüncü amacı “yönetmel” (*managerial*) (sonraki çalışmalarında “ıdarı” (*administrative*) olarak adlandırmıştır. Proctor (1986), üçüncü amacın “bireysel sorumluluğu” (etik) desteklemek olduğunu, Payne (1996) ise “hizmet alanı korumak” olduğunu söylemektedir (Tablo 1).

Kadushin’in yaklaşımında süpervizyon, “dışarıdan, yani “üçüncü taraf” perspektifinden gelirken, Proctor ve Payne, mesleğin bakış açısından “içten dışı” ya tek bir sosyal hizmet uzmanı (Proctor) ya da birlik olarak meslek açısından (Payne) süpervizyona bakmaktadırlar (Magnusen, 2018: 362).

Sosyal hizmet supervizyon standartlarının bulunduğu ülkelerin çoğunda bu standartlar, sosyal hizmet meslek örgütleri tarafından belirlenmiştir. Süpervizyonun nasıl tanımlandığı, işlevlerinin neler olduğunu da belirlediğinden burada Amerikan Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (*National Association of Social Workers-NASW*) ve Avustralya Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (*Australian Association of Social Workers-ASSW*) tarafından geliştirilmiş ve kabul edilmiş süpervizyon tanımları ve işlevleri ele alınmıştır.

Tablo 1. Süpervizyon Tanımları

Süpervizyon	Destek	Öğrenme	Yönetmel
Kadushin	Destekleyici	Eğitsel	İdari
Proctor	Güçlendirici (meslektaşlardan destek sağlayın ve stresi azaltın)	Bıçimlendirici (bireyin bilgisini arttırmak ve uygulamayı geliştirmek)	Normatif (bireysel sorumluluğu arttırmak)
Payne	Sosyal hizmet uzmanını desteklemek	Profesyonelliği sağlamak	Hizmet alanı korumak

Kaynak: Magnusen, 2018: 362

NASW tarafından 2013 yılında kabul edilen standartlarda süpervizyon, “süpervizör ile süpervizyon alan arasında yeterlilik, tutum ve etik uygulamaların geliştirilmesine sorumluluk ve hesap verebilirliğin ortaya konduğu bir ilişki” olarak tanımlanmıştır. “Süpervizörün, sosyal hizmet teorisi, standardize edilmiş bilgi, beceri, yeterlilik ve uygun etik içeriği kullanan süpervizyon alanı [yani sosyal hizmet uzmanını] yönlendirme sorumluluğu bulunmaktadır. Bu karşılıklı işbirliği sürecinde süpervizör

ve süpervizyon alan rollerini yerine getirme sorumluluğunu paylaşırlar” (NASW, 2013: 6).

ASSW süpervizyon standartlarında ise, “yansıtma (*reflection*) ve öğrenme için bir forum” olan süpervizyonun, “biri süpervizör olan en az iki arasında etkileşimli bir diyalog” olduğu belirtilmektedir. “Bu diyalog profesyonel uygulayıcılar için bir gözden geçirme, yansıtma, eleştiri ve yenileme (*replenishment*) sürecini şekillendirir. Süpervizyon, uygulayıcıların kariyerleri boyunca deneyim veya niteliklerinden bağımsız olarak meşgul oldukları profesyonel bir faaliyettir. Katılımcılar mesleki standartlara ve tanımlanmış yeterliliklere, organizasyon politika ve prosedürlerine karşı sorumludurlar” (AASW, 2014:2).

NASW Standartlarında süpervizyon tanımında “sorumluluk ve hesap verebilirlik” ve süpervizörün süpervizyon alanı yönlendirme sorumluluğuna vurgu yapılmaktadır. AASW Standartlarında ise, tanımda “yansıtma”, “öğrenme” ve süpervizör süpervizyon alan arasındaki “etkileşimli diyalog” vurgusu dikkati çekmektedir.

Kadushin ve Harkness, daha önce de vurgulandığı gibi, sosyal hizmet süpervizyonunu idari (yönetimsel), eğitimsel ve destekleyici olmak üzere üç başlık altında ele almaktadırlar. (Kadushin ve Harkness, 2002, 2014). Sosyal hizmet literatüründe yaygın olarak kullanılan bu üç tür süpervizyon, NASW tarafından 2013 yılında kabul edilen süpervizyon standartlarında da yer almıştır (NASW, 2013: 7-8).

Avustralya Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, sosyal hizmet süpervizyonunun Kadushin ve Harkness (2002, 2014) tarafından tanımlanan üç işlevinin yanı sıra farklı yazarlarca yapılan sınıflandırmalara da yer vermişlerdir. Buna göre Proctor süpervizyonun işlevlerini “formatif, restoratif ve normatif” olarak sınıflarken, Hawkins ve Smith, “gelişimsel, kaynak sağlayıcı (*resourcing*) ve niteliksel” olarak sınıflandırmışlardır. ASSW, süpervizyonun işlevlerini “eğitim, destek ve hesap verme sorumluluğu” olarak ele almıştır (AASW, 2014: 3-4).

Sosyal hizmet süpervizyonunun amacının ne olduğu ve işlevlerinden hangisine öncelik verildiği, teorik modellere göre değişmektedir. Öte yandan, sosyal hizmet süpervizyonu tanımlarında farklı teorik modeller kadar sosyal hizmetin meslekleşme sürecinin etkileri ve belki bunlardan daha fazla ülkelerin sosyal, politik ve ekonomik yapılanmaları çerçevesinde sosyal politikalara ve sosyal hizmet alanına yaklaşımları da etkili olmuştur. Bu nedenle süpervizyonun tarihsel gelişimi ve nasıl yapıldığı ülkelere göre ele alınmaktadır.

Sosyal Hizmet Süpervizyonunun Gelişimi

Sosyal hizmet süpervizyonuna ilişkin literatürde en çok atıfta bulunulan yazarlar olan Kadushin ve Harkness, Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) süpervizyonun tarihçesinin Hayırsever Örgütler Topluluğu (*Charity Organization Society* 1880) döneminden başlatılabileceğini, bu yıllarda Dernek adına çalışan gönüllülere süpervizyon verildiğini aktarmaktadır. Süpervizyon, derneğin ücretli çalışanları tarafından verilmekteydi ve amacı da gönüllülerin çalışmalarını koordine etmek çalışmaların nasıl yürütüleceğini öğretmek ve desteklemektir. Sosyal hizmet eğitimin gelişmeye başlaması ve üniversitelerde sosyal hizmet eğitimlerinin yaygınlaşmasıyla birlikte, süpervizyonun eğitimsel yönü gelişmeye başlamış ve üniversitelere devredilmiştir. Ancak yine de kurumlar, süpervizyonu, idari ve destekleyici yönleri daha öne çıkmakla birlikte, eğitim amaçlı kullanmaya da devam etmiştir (Kadushin ve Harkness, 2002: 1-11).

Tsui'ye göre (1997a: 192-196), sosyal hizmet süpervizyonunun son 120 yıllık gelişim süreci, sosyal refahın gelişimi ve sosyal hizmetin profesyonel gelişimi olmak üzere iki temel faktörden etkilenmiştir. Sosyal hizmet süpervizyonunun gelişimi, bu iki faktörün etkileri göz önünde bulundurularak beş aşamada ele alınmıştır. Bu beş aşama ve her aşamanın belirleyici temaları aşağıda belirtilmiştir.

Birinci Aşama: Sosyal Hizmet Süpervizyonunun İdari Kökenleri (1878-1910):

Kadushin'in de belirttiği gibi, Hayırsever Örgütler Topluluğu çalışmalarında, ücretli topluluk çalışanlarının gönüllülere süpervizyon verdiği dönemdir. Bu dönemde, sosyal hizmet tarihinde destekleyici süpervizyonun ilk örnekleri olarak süpervizörler, hayal kırıklığı yaşayan gönüllülere duygusal destek sağlıyor olsalar da, idari süpervizyon ağırlıktadır.

İkinci Aşama: Süpervizyona Dayalı Eğitim Bağlamının Değişimi ve Yazılı Temelin Ortaya Çıkması (1911-1945)*:

1989'de Hayırsever Örgütler Topluluğu tarafından 27 öğrencinin katıldığı 6 haftalık bir yaz okulu düzenlenir. Bu program modern sosyal hizmet eğitiminin başlangıcıdır. Bu yaz kursu birkaç yıl daha düzenlenir ve sonra *New York School of Philanthropy* adıyla ilk tam zamanlı sosyal hizmet okulu olarak gelişir. 1904 yılında öğrencilere bir yıllık alan çalışması eğitimi

---

*Yaptığı bu sınıflandırmaya 2004 yılında yayımlanan *Social Work Supervision Context and Concept* başlıklı kitabında da yer veren Tsui, bu aşamanın başlığını kitapta "Eğitimsel İşleve Geçiş" olarak güncellemiştir.

verilir. Bu okul şimdi, Columbia Üniversitesi Sosyal Hizmet Okulu olmuştur. 1920'lerde, sosyal hizmet uzmanlarının eğitilmesi, kurumlardan üniversiteye kaydığına, süpervizyon, sosyal hizmet uygulamaları için gerekli değerleri, bilgileri ve becerileri öğrenmek için bir eğitim süreci haline gelmiştir. 1920'lerden önce sosyal hizmet literatüründe süpervizyonla ilgili bir başvuru kaynağı yok iken, 1936 yılında Virginia Robinson'un, *Supervision in Social Case Work* kitabı yayınlanır. Süpervizyonu eğitimsel bir süreç olarak tanımlayan bu kitap, sosyal hizmet süpervizyonu alanında yazılmış ilk çalışmadır. 1920-1945 yılları arasında süpervizyon üzerine 35 makale yayınlanmıştır. Bu dönemde süpervizyonun temel amacı sosyal hizmet uzmanlarının eğitiminin gelişimi olmuştur.

Üçüncü Aşama: Uygulama Teorisi ve Yöntemlerin Etkisi (1930'lar-1950'ler):

1920 ve 1930'lardaki yenilikler yalnızca alan eğitiminin gelişmesi olmayıp, sosyal hizmet uygulamalarında süpervizyonu da etkileyen önemli değişiklikler olmuştur. 1920'lerde yardım veren meslekler için önemli bir teori olarak ortaya çıkan psikanaliz, vaka çalışmalarında bir tedavi yöntemi olarak uygulanmıştır. Bu süreçte süpervizörler, etkilendikleri psikanalizden hareketle süpervizyonu bir terapi süreci olarak görmüşlerdir. 1950'lere kadar sosyal vaka çalışması, sosyal hizmet uygulamaları üzerinde etkili olmuştur. Süpervizör ile süpervizyon alan arasındaki ikili ilişki ve süpervizyon seanslarının gizliliği gibi, bu etkilenmenin izleri hala mevcuttur. Bu dönemde bazı süpervizörler, süpervizyon alanla aralarındaki ilişkiyi ve süpervizyon sürecini çalışan-hizmet alan (müracaatçı) ilişkisindeki gibi bir yardım etme süreci olarak ele almışlardır. "Vaka çalışanına yönelik vaka çalışması" (*casework the caseworker*) olarak adlandırılan yaklaşım, hâlâ kullanımda olmasına rağmen, bu yaklaşımı süpervizyon alanların bireysel haklarının ihlali olarak gören sosyal hizmet uzmanları tarafından reddedilmektedir.

Dördüncü Aşama: Sonsuz Süpervizyon ve Özerk Uygulama Tartışmaları (1956-

1970'ler): Başlangıçta, gönüllülerin gözetlenmesi olarak görülen süpervizyon, daha sonra formel üniversite eğitimlerinde alan çalışmalarının başlatılmasıyla öğrenme sürecinin bir parçası olmuştur. Psikanalitik teorinin etkisiyle 1950'lerde süpervizyon, sosyal hizmet uzmanlarının mesleki gelişimleriyle ilgili olarak görülmüştür. Böylece süpervizyon, sosyal hizmet uzmanlarının mesleki kariyerleri boyunca devam edecek bir süreç olmuştur. 1940 ve 1950'lerde, bütün eğitilmiş sosyal hizmet uzmanları için sürekli süpervizyonun değeri ve gerekliliğine ilişkin tartışmalar başlamıştır. 1956 yılında Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinin (NASW) kurulmasıyla birlikte,

bağımsızlık tartışmaları gündeme gelmiştir. Bu tartışmada bazı sosyal hizmet uzmanları süpervizyonu, mesleğin profesyonel niteliğinin bir sonucu olarak görmekle birlikte süpervizyona alternatif model arayışları başlamıştır. Birkaç yıllık bir süpervizyonun ardından özerk bir uygulama ile bitmek tükenmek bilmeyen süpervizyon eğilimi, döneme damgasını vurmuştur.

Beşinci Aşama: Hesap Verebilme Çağında İdari İşleve Geri Dönüş (1980'ler-1995): 1980'lerle birlikte, hükümetler ve toplumların insani hizmetlere ayrılan kaynakların etkili ve etkinliğini sorgulamaya başlamalarıyla idari süpervizyon tekrar yükselmiştir. Bu değişimler, Sosyal Hizmet Anksiklopedisi'nde (*Encyclopedia of Social Work*) yapılan süpervizyon tanımlarına da yansımıştır. 1967 baskısında süpervizyon, eğitimsel bir süreç olarak tanımlanırken, 1971, 1977 ve 1987 baskılarında idari işlevleri öne çıkarılmıştır (Tsui, 1997a:196).

Tsui'ye göre (1997a: 196), sosyal hizmet süpervizyonu, insani hizmet örgütlerine yönelik dışarıdan gelen talepler ve sosyal hizmetin meslekleşme sürecinin bir sonucu olarak içeriden taleplerle şekillenmiştir. Şimdi ise (yani makalenin yazıldığı 1990'lardan sonra), sosyal hizmet alanında kar amacı güden özel kuruluşların artması ve kimlerin sosyal hizmet uzmanı olabileceğini belirleyen lisanslama yasaları tarafından belirlenebileceğini söylemektedir. 1990'lı yıllara gelindiğinde bazı sosyal hizmet uzmanları süpervizyonu gereksiz görmekte, otonom uygulama ya da konsültasyon önerisi getirmektedir. Artık sosyal hizmet uzmanları, geçmişe oranla daha profesyoneldirler ve üniversite eğitimi almaktadırlar. Buna rağmen Kadushin, süpervizyonun gerekliliğini savunmaktadır (Tsui, 1997a: 197). Kadushin ve Harkness'e göre, süpervizyon, yalnızca sosyal hizmete özgü değildir, ancak süpervizyonun işlevi ve süreci, diğer meslekler ile karşılaştırıldığında, sosyal hizmette özel bir önem kazanmıştır. Bu önem, mesleğin bazı ayırt edici yönleri, hizmet sunum modelinin doğası, hizmetin sunulduğu popülasyonun ve sosyal hizmet uzmanlarının özellikleri gibi nedenlerle açıklanabilir (2002:32-43).

Tsui ile benzer bir yaklaşımla sosyal hizmet süpervizyonunun gelişim dönemlerini açıklayan O'Donoghue (2000:18-20), süpervizyonla ilgili çalışmaların 1970'lere kadar, daha çok kurumsal (*organizational*) ve vaka çalışması (*case work*) işlevleri üzerine sosyal hizmet eğitimcileri ve deneyimli uygulayıcıların ürettiği teorik düşünceler, literatür özeti ve süpervizyonun uygulamaya etkileri üzerinden oluştuğunu belirtmektedir. 1970-80'lerde daha çok Kuzey Amerika'da araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu araştırmalardan ilki, Kadushin'in 1974 yılında 750

süpervizör 750 süpervizyon alan toplam 1500 kişiyle yaptığı araştırmadır. Kadushin bu araştırmadan sonra, süpervizyonun işlevlerini idari (*administrative*), eğitimsel (*educational*) ve destekleyici (*supportive*) olarak ele aldığı modelini geliştirmiştir. İkinci çalışma Munson'un 1975 yılında doktora tezi için yaptığı araştırmadır. Araştırmasında 65 kişiyle nitel görüşme yapan Munson, öğretme yöntemi ve süpervizyon yapısının çalışanlar üzerinde çok az etkisi olduğunu, onaya ve role dayalı yeterlilik modelinin daha etkili olduğunu bulmuştur. Munson, sosyal hizmet süpervizyonunun idari ve klinik danışmanlık olmak üzere iki tür işlevi olduğunu söylemiştir. Üçüncü çalışma, Shulman, Robinson ve Luckj tarafından 109 süpervizör, 671 süpervizyon alan olmak üzere toplam 780 kişiyle Kanada'da yapılan araştırmadır. Araştırma, sosyal hizmet, hemşirelik ve kurum bakımı ortamlarında kapsam, içerik ve sosyal hizmet süpervizyonu becerilerine odaklanmıştır. Shulman ve arkadaşları bir süpervizyon becerileri ölçeği de geliştirmişlerdir. Shulman, daha sonraki çalışmalarında sosyal hizmet süpervizyonunda etkileşim modeli üzerine çalışmalar yapmıştır. 1980-1990'lar sürecinde, sosyal hizmet süpervizyonu konulu araştırma sayısı artmaya ve çeşitlenmeye başlamıştır. Kadushin, Munson ve Shulman'ın araştırmaları ve yayınları aynı zamanda süpervizyona özel modellerin geliştirilmesini de sağlamıştır (akt. O'Donoghue, 2000:18-20).

Sosyal hizmet süpervizyonu üzerine yapılan çalışmalar 1945-1990 sonrası artmaya başlamıştır. Bu dönemlerde yapılan çalışmalarda tekrarlayan temalar, tarihsel olarak Bruce ve Austin tarafından sınıflandırılmıştır (2001: 87-88) Bu sınıflandırma özetlenerek Tablo 2'de gösterilmiştir.

Bruce ve Austin'e göre, Kuzey Amerika'da sosyal hizmet süpervizyonunun kapsamlı bir çerçevesini gösteren 7 temel metin bulunmaktadır (2001:89). Bu metinler, sosyal hizmetin makro ve mikro çok boyutlu yapısında gelişen bir süpervizyon çerçevesi için temel oluşturdukları gibi, süpervizyon literatüründe pratik teoriye dayalı yaklaşımlardan süpervizyona özgü modellere doğru bir değişim olduğunu göstermektedir (Burse ve Austin, 2001: 99; O'Donoghue, 2010: 21). Günümüzde, araştırma ve çalışmalar ağırlıklı olarak farklı modeller ve alanlara özgü süpervizyon yaklaşımları üzerinden gelişmeye devam etmektedir.

Tablo 2. Sosyal Hizmet Süpervizyonunda Tarihsel Temalar

Temalar	İçerik	Yazarlar
İdari kontrol	Hizmet alanların ihtiyaçlarını değerlendirmek, hizmetleri koordine etmek için çalışanların davranışlarını izlemek, Hizmet alanları hem çalışanın hem de süpervizörün sorumluluğu olarak korumak, Acemi çalışanları ve öğrencileri eğitmek.	Burns, 1965; Miller, 1971
Eğitim ve öğretim	1920'lerin sonları ve 1930'ların başlarında kurum eğitimleri ve üniversite eğitimleriyle birlikte bilgi ve becerilerin yerinde öğretilmesi, Üniversiteye dayalı eğitim, süpervizyonun eğitim işlevini meşrulaştırmaya yardımcı olmuştur.	Burns, 1965; Miller, 1971
Terapötik destek	1920-30'lar Freud'un psikanalitik teorisinden etkilenmeyle birlikte, sosyal hizmet uzmanının hizmet alanı anlama ve destekleme yeteneğinin süpervizörün süpervizyon alanı anlama ve desteklemesine benzetildiği bir sürece dönüşmesi.	Miller, 1971; Munson 1993
Mesleki bağımsızlık	1950'lerde süpervizyonun süpervizyon alanının bireysel hakları ihlal edebilecek psikanalitik yönlerine tepki, Süpervizyon sürecinin vaka çalışanın vaka çalışması ("caseworking of the caseworker") türü bir bağımlılığa karşı mesleki bağımsızlık çağrılarının başlaması, Uygulayıcıların, mesleki bağımsızlıklarını kısıtlayan ve mesleki gelişimlerini ve yaratıcılıkları engelleyici olarak gördükleri sürekli süpervizyon ihtiyacını sorgulamaya başlamaları, Özerk uygulamanın süpervizyon altında geçen birkaç yıl sonra mesleki uygulamanın bir işareti olarak görülmeye başlanması.	Burns, 1965; Miller, 1971; Tsui, 1997a
Sınırlı kaynaklar için hesap verebilirlik	1960-1990* arası, hem kamu hem özel sosyal hizmet kuruluşlarında çalışanların niceliksel ölçütler kullanılarak izlenmesi, Bu dönemde ayrıca, sosyal hizmet süpervizyonu üzerine ders kitapları da basılmaya başlanmıştır.	Miller, 1987; Tsui, 1997a

Bruce ve Austin (2001: 87-99)'den uyarlanmıştır.

Süpervizyonun tarihsel gelişimine ABD dışındaki ülkelerden bakıldığında, süpervizyonun amacı ve işlevi bakımından farklı yaklaşımların olduğu görülmektedir. Almanya ve Almanca konuşulan diğer ülkelerde sosyal hizmet süpervizyonu, Anglo-Amerikan köklerinden farklı bir şekilde gelişmiştir. Günümüzde artık, Almanya ve

* Bu dönemin, özellikle 1970'lerin sonu ve 1980'li yıllardan itibaren, sosyal hizmetleri de içeren refah devleti harcamalarının sorgulanmaya başlandığı bir dönem olduğunu hatırlamak gerekir.

diğer Almanca konuşulan ülkelerde süpervizyon kısmen yeni bir meslek olarak sosyal hizmetler, sağlık, pedagojik hizmetler, yönetim hatta ticari alanda da yer almaktadır (Belardi, 2002: 313). Belardiye göre ABD'de 19.yy sonundan bu yana gelişmekte olan süpervizyonun temel özellikleri bir yandan da kontroldür. Süpervizyonu sunanların üst düzey yöneticilerden oluştuğu ABD'de (ve Büyük Britanya'da) sosyal hizmet eğitimi 20.yy başlarında başlamışken, Almanya'da 1970'den önce sosyal hizmet alanında üniversite eğitimi bulunmamaktaydı. Bu nedenle, sosyal hizmet süpervizörlerinin çoğu sosyal bilimlerin alanlarından değil, Almanya'daki diğer disiplinlerden gelmişlerdir (2002: 313).

Almanya'da süpervizyonun ilk olarak ne zaman, nerede ve hangi odaklanma ile gerçekleştirildiği kesin olarak tespit edilememekle birlikte, Mary Richmond'un (1917) ve sosyal hizmetin Almanya'daki öncüsü Alice Salomon'un (1926) çalışmalarından hareketle Almanya'daki uzmanların vaka çalışması ve süpervizyon konularına aşina oldukları tahmin edilmektedir. Almanya'da süpervizyon terimi ilk kez, ABD'de *Casework* (1950) olarak yayımlanan kitabın Almanca'ya çevrilmesiyle 1950'den sonra kullanılmaya başlanmıştır. Almanya'da süpervizyon, sosyal hizmet, sağlık ve eğitim alanlarındaki nitelikli çalışanların işi ile ilgili olan danışmanlık alması ve ileri eğitim olarak anlaşılmaktadır. Grup süpervizyonu, psikiyatri klinikleri, denetimli serbestlik, aile danışmanlığı ve kriz müdahalesi gibi bazı çalışma alanlarında zorunlu hale gelmiştir (Belardi, 2012: 315).

Farklı yazarlarca geliştirilen süpervizyon modelleri de bulunan Almanya ve Almanca konuşulan diğer ülkelerde süpervizyon artık genel bir danışmanlık bilimine dönüşmüş durumdadır. Farklı ekoller, dergi çevreleri, yaklaşımlar hatta süpervizörlerin kurduğu dernekler bulunmaktadır. Ancak, süpervizyondan anlaşılanın daha çok ileri eğitim ve süpervizyon alanı desteklemek olduğu söylenebilir.

İskandinav ülkelerine bakıldığında ise, süpervizyonun ağırlıklı olarak destekleyici bir yönelimde olduğu, ABD ve İngiltere'deki gibi kurum içinden ve genellikle de yönetici tarafından değil, kurum dışından bir süpervizör görevlendirildiği görülmektedir (Höjer, 2007: 530; Bradley ve Höjer, 2009: 72; Magnusen, 2018: 361). Süpervizyon sistemini yeni geliştiren ülkeler de bulunmaktadır. Örneğin Romanya'da süpervizyon sistemi ilk kez 2004 yılında ABD ekolünde süpervizyon eğitimi veren bir yüksek lisans programı açılmasıyla başlamıştır (Caras, 2013:139). Benzer şekilde Malta ve

Çin’de de sosyal hizmet süpervizyonu geliştirme çalışmaları başlamıştır (Cole, 2019; Mo ve diğerleri, 2019).*

Sonuç olarak, sosyal hizmet eğitiminde ve uygulamada süpervizyonun önemi ve gerekliliği konusunda bir fikir birliği vardır. Süpervizyonun idari, eğitimsel ve destekleyici işlevleri olduğu da genel olarak kabul görmektedir. Bu konudaki literatür tarandığında farklı bakış açılarının bu üç işlevden hangisine ağırlık verilmesi gerektiği konusunda çıktığı görülmektedir. Çok açık bir şekilde, ABD’de (İngiltere de dâhil edilebilir), süpervizyonun idari işlevi öne çıkarılmıştır. Sosyal hizmet uzmanlarının üniversite eğitimiyle yetiştirilmeye başlanmasıyla ve aslında mesleğin toplumlarda kabul görmeye de başlamasıyla, özerk uygulama talepleri artmıştır. Özerk uygulama taleplerinin geri planında, süpervizyonun yaygın olarak destekleyici ya da eğitici değil, idari anlamda denetleyici işlevinin öne çıkarılmasına bir itiraz vardır. Diğer türlü, özellikle destekleyici süpervizyonun sosyal hizmet uygulamalarında gerekli olduğu sıklıkla vurgulanmaktadır.

Türkiye’de Durum ve Öneriler

Sosyal hizmetin meslekleşme sürecinin başından bu yana sosyal hizmet eğitiminin ve uygulamanın bir parçası olan süpervizyon sistemi, ülkemizde ne eğitim alanında ne de uygulamada henüz formel olarak kurulabilmiş değildir. Türkiye’de, sosyal hizmet eğitimi ve uygulamaları gelişmiş örneklerle karşılaştırıldığında, yarım yüzyıl geriden gelmektedir. Sosyal hizmet eğitimi ve uygulamalarının yapısını da belirleyen bu durum, bir yanıyla da mesleği hala kendisini anlatma ve toplumsal kabul arama noktasında bırakmaktadır. Mesleğin tanınırlığı ve bilinirliğiyle ilgili sorunlar bulunduğunu, Türkiye’de sosyal hizmet mesleğinin gelişme aşamasında olduğunu söylemek abartı olmayacaktır. Ancak, tam da gelişme aşamasında, mesleğin temel felsefesi ve ilkeleriyle uyumlu olmayan şekilde, sosyal hizmet eğitimi yaygınlaşmıştır. Sosyal hizmet alanları ve çalışılan kurumlar bazında düşünüldüğünde, sosyal hizmet uzmanlarının çalıştıkları kuruluşlara yerleştirilmelerinde mesleki bilgi, beceri ve yeterlilikler, deneyim, çalışma süresi gibi özelliklere bakılmamaktadır. Özel bilgi ve uzmanlaşma gerektiren alanlarda sosyal hizmet uzmanı istihdam edilmesinin nasıl yapılacağına ilişkin kriterler

---

* Farklı ülke örneklerinin karşılaştırmalı bir değerlendirmesi için, Unguru, E., & Sandu, A. (2018). Normative and Institutional Frameworks for the Functioning of Supervision in Social Work. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 10(2), 69-87 başlıklı makaleye bakılabilir.

bulunmamaktadır. Yeni mezun bir sosyal hizmet uzmanı, ihmal ve istismara maruz kalmış çocuklarla çalışmak üzere görevlendirilebilmekte ya da psikiyatrik sosyal hizmet alanında istihdam edilebilmektedir. Formel bir süpervizyon sistemi de bulunmadığından, sosyal hizmet uzmanı, çalıştığı vakalara nasıl yaklaşacağını bilememekte, hizmet alanın haklarının ihlaline ve yanlış uygulamalara neden olabilmekte, mesleğin etik ilkelerine aykırı uygulamalar yapabilmektedir.

İnsan hakları ve vatandaşlık haklarının korunması ve gerçekleşmesinde önemli bir işlevi olan sosyal hizmetlerin ve sosyal hizmet mesleğinin gelişimi, ülkemizde her ikisinin de henüz yeterince kamusal alanın belirleyici unsurları olamamasından doğrudan etkilenmektedir. Bunların bir sonucu olarak sunulan sosyal hizmetlerin kalitesi ve sonuçları, uygulayıcıların nitelikleri ve yeterlilikleri gibi konular gündeme fazla gelememiştir. Sosyal hizmetlerden yararlanan toplum kesimleri, kendilerine sunulan hizmetlerin insan hakları temelli olması gerektiğinin, bu hizmetlerden yararlanmanın hakları olduğunun farkına varamamışlardır.

Gerek sosyal hizmet alan eğitimi gerekse de uygulayıcılara yönelik mesleki süpervizyon ihtiyacını ortaya koymak amacıyla, ilerleyen bölümde daha ayrıntılı olarak ele alınan sorunlar ve çözüm önerileri ağırlıklı olarak makalenin yazarının uzun yıllara dayalı gözlem ve deneyimleri doğrultusunda geliştirdiği kişisel görüşleridir. Aktarılan sorunlar ve çözüm önerileri etrafında Türkiye’de, gerek hizmetin kalitesinin artırılması ve sunulan hizmetin uygunluğunun denetlenmesi gerekse de sosyal hizmet uzmanlarının bilgi, beceri ve yeterliliklerinin geliştirilmesini ve desteklenmelerini içeren bir süreç olarak süpervizyon sisteminin kurulması gerekmektedir. Bunun da sosyal hizmet uzmanlarının yetiştirildiği eğitim sürecinde (alan eğitiminde) ve uygulamada süpervizyon sistemi şeklinde iki aşamalı olarak kurulmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Alan eğitiminde süpervizyon, sosyal hizmet eğitiminin başladığı 1960’lı yıllardan bu yana, uzun süre bu alanda tek eğitim kurumu olan, Hacettepe Üniversitesi’ne bağlı bölümün ve ardından açılan yeni sosyal hizmet bölümlerinin bazılarının öğrencilerini, deneyimli ve alanda başarılarıyla öne çıkmış sosyal hizmet uzmanlarının yanına yerleştirmesiyle çözülmeye çalışılmıştır. Her ne kadar, yapılandırılmış bir eğitim süpervizyonu olmasa da sosyal hizmet eğitimi, geçmişte görece köklü olan bölümler tarafından hazırlanmış ayrıntılı yönergelerle, alan eğitiminde belirli bir standarda ulaşıldığı söylenebilir (Hacettepe, Başkent, Ankara,

Kocaeli Üniversitesi Yönergeleri*). Sözü edilen yönergelerde, alan eğitiminde öğrenciye süpervizyon verecek “kurum danışmanı”ndan ne beklenildiğine kısa da olsa yer verilmektedir. Kurum danışmanından beklenen çok genel olarak ifade edilecek olursa öğrenciye “rol modeli” olmasıdır. Oysa günümüzde öğrenci, daha önce de vurgulandığı gibi, sosyal hizmet uzmanı olmayan bir kuruma yerleştirilmek durumunda kalınmakta, kurumda sosyal hizmet uzmanı olsa dahi, kurumun kendi iç dengeleri gereği başka bir meslek elemanın, bazen de yeni mezun bir sosyal hizmet uzmanının danışmanlığına verilebilmektedir. Öğrenci, en iyi ihtimalle deneyimli bir sosyal hizmet uzmanının yanına yerleşse de sosyal hizmet uzmanının kendisi bir süpervizyon ya da denetim/gözetim altında olmadığından mesleğin felsefesi ya da etik ilkeleriyle bağdaşmayan uygulamalarıyla öğrenciye model olabilmektedir. Öte yandan, çoğu yeni açılan sosyal hizmet bölümü, öğrenciye bir akademik danışman görevlendirmiş olsa da akademik danışman ile kurum danışmanı arasında koordineli bir çalışma çoğunlukla yapılamamaktadır.

Uygulayıcılara yönelik mesleki süpervizyon konusunda ise, hemen hiçbir formel uygulama bulunmamaktadır. Bu konudaki Türkiye gerçekliği, sosyal hizmet uzmanları arasında bir meslek alt kültürü oluşmasının da önemli bir nedeni olan enformel “akran süpervizyonu” uygulamasının yerleşmiş olmasıdır. Ancak ülkemizdeki akran süpervizyonu, süpervizyon literatünde yer alan anlamda değildir. Daha çok, mesleğini amacına uygun yapmak isteyen, hizmet alan hak sahiplerini önemseyen sosyal hizmet uzmanlarının, zorlandıkları konularda konuyu kendilerinden daha iyi bildiklerini düşündükleri meslektaşlarına, enformel yollardan danışması şeklinde yerleşmiştir. Bu, önemli ve asla küçümsenmemesi gereken bir olgudur. Ancak, sosyal hizmet bölümlerinin sayısının son on yılda hızla artması ve sosyal hizmet kökenli olmayan akademisyenlerin yetiştirdiği öğrenci sayısının, sosyal hizmeti bildiği kabul edilen akademisyenlerin yetiştirdiği öğrenci sayısından fazla olması gibi nedenlerle, söz edilen akran süpervizyonu geleneğinin

---

* Hacettepe Üniversitesi Yönergesi için

http://fs.hacettepe.edu.tr/shy/2015/Lisans/417-418/417_uygulama_yonergesi_15.09.2014.pdf.

Ankara Üniversitesi Yönergesi için

<http://socialwork.health.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/178/2018/02/SH-Blok-Yonerger.pdf>.

Başkent Üniversitesi Yönergesi için

<http://shb.baskent.edu.tr/kw/upload/255/dosyalar/Sosyal%20Hizmet%20Uygulamalar%C4%B1%20E1%20Kitab%C4%B1%202017%20%282%29.doc>

Kocaeli Üniversitesi Yönergeleri için

http://shb.kocaeli.edu.tr/formlar/SHB403_Yonerger_Eylul2016.pdf

ve http://shb.kocaeli.edu.tr/formlar/SHB402_Yonerger.pdf

farklılaşmaya başladığı söylenebilir. Eğitsel danışman olarak yapılan kurum ziyaretlerinde gözlenenler ve uygulama öğrencileriyle yapılan süpervizyon görüşmelerinde aktarılanlar, mesleğin temel felsefesiyle taban tabana zıt uygulamaların ortaya çıkması gibi gelişmeler yaşandığını göstermektedir. Örneğin, çocuk evliliklerini, “rızası var” savıyla açıklayan, sosyal yardım talep eden müracaatçıyı “devleti sömürmekle suçlayan”, sosyal inceleme amaçlı ev ziyaretine gitmeyip telefonla bilgi alan sosyal hizmet uzmanları (ya da diğer meslek elemanları) bulunduğu söylenebilir. Bütün bu gelişmeler ve yarattığı sorunların iki önemli sonucu bulunmaktadır. Bunlardan ilki, sosyal hizmet yararlanıcılarının başta insan hakları olmak üzere haklarının ihlal edilmesi ve sosyal hizmet meslek etiğine aykırı uygulamaların yaygınlaşmasıdır. İkincisi ise, sosyal hizmet eğitimi almakta alan öğrencilerin, daha eğitim aşamasında sosyal hizmetin amacı ve felsefesini özümseyememesidir.

Sosyal hizmet uzmanlarının uygulamada karşılaştıkları çok fazla sorun olmakla birlikte, daha önce de vurgulandığı gibi, alınan idari kararlarla sosyal hizmet uzmanı, psikolog, sosyolog, çocuk gelişimi uzmanı, öğretmen gibi farklı meslek elemanlarının aynı işi yapar hale getirilmeleri sorunların ana kaynaklarından biri gibi görünmektedir. Bir diğer önemli sorun da sosyal hizmeti bilmeyen idarecilerin, meslek elemanlarının vakalara ilişkin aldıkları kararları baskı yaparak değiştirmeye çalışmaları, kararını değiştirmeyen meslek elemanı yerine, vakayı istenen kararı verecek meslek elemanına yönlendirmeleridir.*

Sosyal hizmete ihtiyaç duyan toplum kesimleri hızla artmakta ve yaşadıkları sorunlar karmaşıklaşmakta iken, alanda çalışanların azımsanmayacak bir bölümün nitelikleri ve yeterlilikleri ciddi bir biçimde gerilemektedir. Bunu önlemenin yollarından biri de süpervizyon sisteminin kurulması ve geliştirilmesidir. Açıkça söylemek gerekir ki, sosyal hizmet mezunları/sosyal hizmet uzmanları tek bir grup değildir. Belki kabaca üç grup sosyal hizmet uzmanı olduğu söylenebilir. İlk grubu, özetlenmeye çalışılan sürecin farkında olmayan ya da farkında olsa da sorgulamaksızın kendisinden istenileni yapanlar oluşturmaktadır. İkinci grupta yer alanlar, yanlış uygulamaları benimseyen, hatta savunan ve sosyal hizmeti popülist politikaların hayata

---

* Bahsedilen konuyla ilgili örneklere Sosyal Hizmetlerde Yolsuzluk ve Diğer Etik Sorunları Aşmada ve Önlemede Bir Yol Olarak Etik Kapasite Geliştirme” projesi kapsamında yapılan araştırma raporundan ulaşılabilir. TFK (2017). Sosyal Hizmetlerde Yanlış Uygulamalar, Etik İhlaller ve Sorunlara İlişkin Bir Araştırma, TFK Yayınları.

geçirilmesinin bir aracı olarak görenlerdir. Üçüncü grubu oluşturanlar ise sosyal hizmeti, kendi insan haklarını koruyamayanların haklarını koruma mesleği olarak görüp, sosyal hizmet yararlanıcılarının insana yaraşır bir hizmet alması gerektiğini savunanlardır.

Sosyal hizmet süpervizyonunun geliştiği ve kurumsallaştığı ülkelerin hemen hepsinde bu girişimler, meslek örgütleri tarafından başlatılmıştır. ABD’de sosyal hizmet süpervizyon standartları, Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (NASW) tarafından geliştirilmiştir. Benzer şekilde Avustralya’da da standartlar Avustralya Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği tarafından belirlenmiştir (NASW, 2013; AASW, 2014). Gerek sosyal hizmet eğitiminin gerekse sosyal hizmet süpervizyonunun geliştirilmesi aşamasında olan Çin’de de bu konuda sosyal hizmet uzmanlarının meslek örgütleri öncülük etmektedir (Mo ve diğerleri, 2019). Çin’de farklı bölgelere göre farklı gelişmişlik düzeylerinde olsa da çalışmalar, adım adım ilerletilmiştir. Öncelikle mesleğin gelişimi ve süpervizyon sisteminin kurulması için, resmi bir politika desteği sağlanmış, ardından belirli bölgelerde süpervizyon sistemleri kurulmuş ve üçüncü adım olarak, süpervizör yetiştirmek için bir eğitim sistemi geliştirilmiştir. Son olarak da süpervizörler için bir izleme ve değerlendirme sistemi kurulmuştur. (Mo ve diğerleri, 2019: 6-8).

Türkiye’de de, sosyal hizmet süpervizyonu konusunda çalışmaların Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi (SHUDER) öncülüğünde başlatılması gerekmektedir. Peki, bu nasıl yapılmalıdır? Öncelikle, alandaki deneyimli sosyal hizmet uzmanları, bu konuda çalışma yapan ya da ilgi duyan akademisyenler ve diğer ilgililerle (Sosyal Hizmet Okulları Derneği-SHOD, sosyal hizmet uzmanlarının istihdam edildiği AÇSHB, Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, yerel yönetimler vb.) Sosyal Hizmet Eğitiminde ve Uygulamalarında Süpervizyon” konulu bir çalıştay düzenlenmelidir.

Çalıştayın ardından, SHUDER’in üye olduğu Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu-IFSW ve ülkemizde üyesi olan sosyal hizmet bölümleri bulunan Avrupa ve Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birlikleri – EASSW/IASSW katılımcılarıyla, SHUDER Genel Merkezi öncülüğünde iki eğitim modülü hazırlanmalıdır.* Bu eğitim modülleri, sosyal hizmet alan uygulama eğitiminde

---

* Bu konuda, ABD, Avustralya, Almanya ve Kuzey ülkeleri (İsveç, Norveç, Danimarka) öne çıkmaktadır. Bu ülkelerden katılımcılar davet edilebilir. Çalıştay, IASSW ve EASSW tarafından verilen proje destekleri kapsamında üye bir sosyal hizmet bölümü tarafından proje olarak da sunulabilir.

süpervizyon ve uygulamada süpervizyon başlıklarında olabilir. Eğitim modüllerinin hazırlanmasında, yurt dışı katılımcılarına ek olarak, deneyimli ve başarılı sosyal hizmet uzmanları ve bu konuda çalışmaları olan akademisyenler görevlendirilmelidir. Her iki eğitim modülü de hazırlandıktan sonra SHUDER Genel Merkezi koordinasyonunda dernek şubelerinin bulunduğu illerde, eğitimler düzenlenerek, eğitime katılanlara sertifika verilmelidir. Bu eğitimler en az 40 saat (en az 5 gün kesintisiz, teorik ve pratik olarak) üzerinden yapılandırılmalıdır. Eğitimler tamamlandıktan sonra, sertifika alanlardan eğitim süpervizörleri ve uygulama süpervizörleri listeleri hazırlanarak, bu listeler, sosyal hizmet eğitimi verilen üniversitelere ve sosyal hizmet sunulan kurum ve kuruluşlara gönderilmelidir. İlk eğitimlerin ardından eğitici eğitimi yoluyla belirli sayıda eğitici yetiştirilerek süpervizyon eğitimleri yaygınlaştırılabilir. Sosyal hizmet bölümlerinde alan eğitimi derslerinin, eğitim almış sertifikalı süpervizörler tarafından verilmesi konusunda girişimlerde bulunulmalıdır.

SONUÇ

Sosyal hizmet mesleği ve eğitimi bakımından vazgeçilmez bir önemde olan süpervizyon, ülkemizde, çok az çalışma dışında, gündeme getirilmemiş ve çalışılmamış bir konudur. Sosyal hizmetin geliştiği ve kabul gördüğü ülkelerdeki sosyal hizmet süpervizyonu tanımları ve yaklaşımları, ülkelerin tarihsel, politik ve ekonomik yapılarına göre farklılaşsa da bu alanda süpervizyonun gerekliliği üzerinde görüş birliği bulunmaktadır. Süpervizyonun idari kontrol/denetim ya da hesap verebilirlik, eğitim ya da destekleyici olmak üzere farklı işlevlerini öne çıkaran görüşler ve tartışmalara ek olarak, günümüzde artık yeni modeller ve yaklaşımlar geliştirilmektedir. Sosyal hizmet literatürünün başlıca alanlarından biri olan süpervizyon konusunda, Türkiye’de de akademik çalışmaların başlatılması gereklidir. Süpervizyon konusunda ülkemizde yalnızca iki tane yüksek lisans çalışması yapılmış olması düşündürücüdür. Lisansüstü eğitimi alan öğrencilerin, özellikle de doktora düzeyinde, sosyal hizmet süpervizyonu konusunda çalışmaları için yönlendirilmeleri son derece önemlidir.

Türkiye’de özellikle, sayıları artan sosyal hizmet bölümleri ve akademik kadroların yapısı, sosyal hizmet eğitimi almamış meslek mensuplarının sosyal hizmetler alanında istihdam edilmeleri, yönetici konumunda olmaları ve ayrıca da sosyal hizmetler alanında çalışan mesleklerin aynı işleri yapar hale getirilmeleri gibi sorunlar, süpervizyon ihtiyacını acil hale getirmektedir. Sosyal hizmetlerin insan haklarını temel alarak geliştirilmesinin ve sosyal hizmetlere erişimin de bir insan

hakkı olarak kabulünün yeterince yerleşmediği ülkemizde, hizmet alanlara etkili ve nitelikli sosyal hizmet sunumunda ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Mesleki uygulamalar sırasında insan hakları ihlalleri, etik ihlaller, etik sorunlar ve yanlış uygulamalar giderek yaygınlaşmaktadır. Bu nedenle, sosyal hizmet süpervizyonunu yalnızca sosyal hizmet uzmanını desteklemek anlamında değil, denetlemek ve gözetmek anlamında da ele almak yararlı olacaktır.

Sosyal hizmet süpervizyonu konusunda, araştırma yapma ve bilgi üretmenin yanı sıra, ülkemizde bu sistemi kurmaya yönelik çalışmaların geç de olsa başlatılması yararlı olacaktır. Sosyal hizmet süpervizyonun bulunduğu ülkelerde süpervizyon sisteminin kurulması ve geliştirilmesi çalışmaları, sosyal hizmet uzmanlarının meslek örgütleri tarafından yapılmaktadır. Türkiye’de de bu çalışmaların, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği tarafından başlatılması ve sürdürülmesi uygun olacaktır.

KAYNAKÇA

- AASW (2014). Supervision Standards 2014. <https://www.aasw.asn.au/document/item/6027>. Erişim tarihi, 04.08.2017.
- Akesson, B., Canavera, M. (2018). Expert understandings of supervision as a means to strengthen the social service workforce: Results from a global Delphi study. *European Journal of Social Work*, 21, 333–347. doi:10.1080/13691457.2017.1399352.
- Barker, R. L. (2003). *The social work dictionary*. Washington, DC: NASW Press.
- BASW/CoSW (2011). Research on supervision in social work, with particular reference to supervision practice in multi-disciplinary teams, BASW/CoSW England. https://www.basw.co.uk/system/files/resources/basw_13955-1_0.pdf. Erişim tarihi, 19.06.2019
- Başer, D., Kırılıoğlu, M. (2019). Sosyal hizmet öğrencilerinin alan uygulamasına yönelik beklentileri ve deneyimleri: Nitel bir araştırma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(2), 390-416.
- Belardi, N. (2002). Social work supervision in Germany. *European Journal of Social Work*, 5:3, 313-318, DOI: 10.1080/714053162
- Bogo, M., McKnight, K. (2006). Clinical supervision in social work, *The Clinical Supervisor*, 24:1-2, 49-67. https://doi.org/10.1300/J001v24n01_04
- Bogo, M., Sewell, K.M. (2018). Introduction to the Special Issues on the Supervision of Staff and Field Education of Students. *Clinical Social Work Journal* (2018) 46: 249. <https://doi.org/10.1007/s10615-018-0690-5>

- Bradley, G. Höjer, S. (2009). Supervision reviewed: reflections on two different social work models in England and Sweden. *European Journal of Social Work*, 12:1, 71-85, DOI: 10.1080/13691450802220990
- Bruce, J. E., Austin, J.M. (2001). Social Work Supervision. *The Clinical Supervisor*, 19:2, 85-107, DOI: 10.1300/J001v19n02_05
- Büyükbodur, Ç. A., (2018). Sosyal hizmet uzmanlarında psikolojik dayanıklılık ve ikincil travmatik stresin incelenmesi. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Klinik Odaklı Sosyal Hizmet Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Caras, N (2013). Ethics and supervision process - Fundamentals of social work practice. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 92 (2013) 133 – 141
- Cole, M. (2019). Social work supervision in Malta: A specialism in the making. *The Clinical Supervisor*, 1-19, DOI: 10.1080/07325223.2019.1582393
- Engelbrecht, L. (2012). Coaching, mentoring and consultation: The same but different activities in supervision of social workers in South Africa? <http://socialwork.journals.ac.za/pub/article/view/90/81>. Erişim tarihi, 04.08. 2018.
- Engelbrecht, L.K. (2010). Yesterday, today and tomorrow: is social work supervision in South Africa keeping up? *Social Work/Maatskaplike Werk*, 46(3):324-342.
- Erbay, E., Özkan, S., Nuhoğlu, H. (2017). Freire eğitim modeli çerçevesinde ulusal ve uluslararası boyutlarıyla lisans eğitiminde uygulama derslerine eleştirel bakış. Uluslararası Sosyal Hizmet Kongresi 2017 (USHK17), Sosyal Sorunlar ve Sosyal Hizmetin Geleceği, *Bildiri Özetleri*.
- Hafford-Letchfield, T., Engelbrecht, L. (2018). Contemporary practices in social work supervision: Time for new paradigms? *European Journal of Social Work*, 21:3, 329-332, DOI: 10.1080/13691457.2018.1446782
- Höjer, S. (2007). Country perspectives. *European Journal of Social Work*, 10:4, 529-532, DOI: 10.1080/13691450701685814 <https://doi.org/10.18662/rrem/47>
- Hughes, J. M. (2010). The Role of Supervision in Social Work: A critical analysis. *Critical Social Thinking: Policy and Practice*, Vol. 2, 2010: 59-77.
- Işıkkhan,V. (2002). Yardım edici mesleklerde tükenmişlik sendromu. *Sosyal Hizmetler Dergisi*, Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Yayını, 13, 2.
- Işıkkhan, V. (2011). *Sosyal hizmet ve tükenmişlikle başa çıkma*. Vizyon Kirtasiye-Ofset-Matbaa-Yayınevi.
- Kadushin, A., Harkness, D. (2002). *Supervision in social work*. 4th Edition. University of Columbia Press.
- Kadushin, A., Harkness, D. (2014). *Supervision in social work*. 5th Edition Columbia University Press.
- Karabek, D. (2018). Sosyal çalışma görevlilerinin tükenmişlik düzeyleri ve süpervizyonun önemi: İstanbul ili örneği. Kocaeli Üniversitesi SBE Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Sosyal Hizmet Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli.

- Magnussen, J. (2018). Supervision in Denmark – an empirical account of experiences and practices. *European Journal of Social Work*, 21:3, 359-373, DOI:10.1080/13691457.2018.1451827
- Maidment, J., Beddoe, L. (2012). Is Social Work Supervision in “Good Heart”? A Critical Commentary. *Australian Social Work*, 65:2, 163-170, DOI: 10.1080/0312407X.2012.680426
- Mo, Y. H., Leung, L.T., Tsui, M.S. (2019): Chaos in order: The evolution of social work supervision practice in the Chinese Mainland. *The Clinical Supervisor*, 1-21, DOI:10.1080/07325223.2019.1610681
- NASW (2013). Best Practice Standards in Social Work Supervision. Washington, DC: National Association of Social Workers & Association of Social Work Boards. <https://www.socialworkers.org/LinkClick.aspx?fileticket=GBrLb14Buwl%3D&portalid=0> Erişim tarihi 04.08. 2017
- O'Donoghue, K. (2000). “Towards the Construction of Social Work Supervision in Aotearoa New Zealand: A Study of the Perspectives of Social Work Practitioners and Supervisors.” PhD thesis, Massey University, Palmerston North. <http://hdl.handle.net/10179/1535>. Erişim tarihi, 04.08.2017.
- O'Donoghue, K., Yuh Ju, P.W, Tsui, M. S. (2017). Constructing an evidence- informed social work supervision model. *European Journal of Social Work*, DOI: 10.1080/13691457.2017.1341387
- O'Donoghue, K. (2015). Issues and challenges facing social work supervision in The twenty-first century. *China Journal of Social Work*, 8:2, 136-149, DOI: 10.1080/17525098.2015.1039172
- Özbesler, C., İçağasıoğlu Çoban., (2010). “Hastane ortamında sosyal hizmet uygulamaları: Ankara örneği”. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(2), s. 31-46.
- Özkan, S. (2016). Sosyal hizmet uzmanlarının uygulamalarında karşılaştığı güçlükler ve süpervizyon gereksinimi. Hacettepe Üniversitesi SBE Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Schmidt, G., Kariuki , A.(2019). Pathways to social work supervision. *Journal of Human Behaviour in the Social Environment*. 29:3, 321-332. DOI: 10.1080/10911359.2018.1530160
- Sewell, K. M. (2018). Social work supervision of staff: a primer and scoping review (2013–2017). *Clinical Social Work Journal* (2018) 46:252–265 <https://doi.org/10.1007/s10615-018-0679-0>
- TFK (2017). Sosyal hizmetlerde yanlış uygulamalar, etik ihlaller ve sorunlara ilişkin bir araştırma, TFK Yayınları, Ankara.http://www.tfk.org.tr/doc/pcp10_arastirma_raporu.pdf. Erişim tarihi, 02.03.2019

- Tsui M. S. (1997a). The roots of social work supervision an historical review. *The Clinical Supervisor*, 15:2, 191-198, DOI: 10.1300/J001v15n02_14
- Tsui, M.S. (2004). *Social work supervision context and concepts*, Thousand Oaks,CA: Sage.
- Tsui, M. S. (2006). Hopes and dreams Ideal supervision for social workers in Hong Kong. *Asia Pacific Journal of Social Work and Development*, 16:1, 33-42, DOI: 10.1080/21650993.2006.9755990
- Unguru, E., Sandu, A. (2018). Normative and institutional frameworks for the functioning of supervision in social work. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 10(2), 69-87.
- Wilkins, D., Antonopoulou, V. (2019). What does supervision help with? A survey of 315 social workers in the UK. *Practice*, 31:1, 21-40, DOI: 10.1080/09503153.2018.1437398